

Илья Чавчавадзе

Дождественский подарок

МЕЖДУНАРОДНЫЙ КУЛЬТУРНО-ПРОСВЕТИТЕЛЬСКИЙ
СОЮЗ «РУССКИЙ КЛУБ»

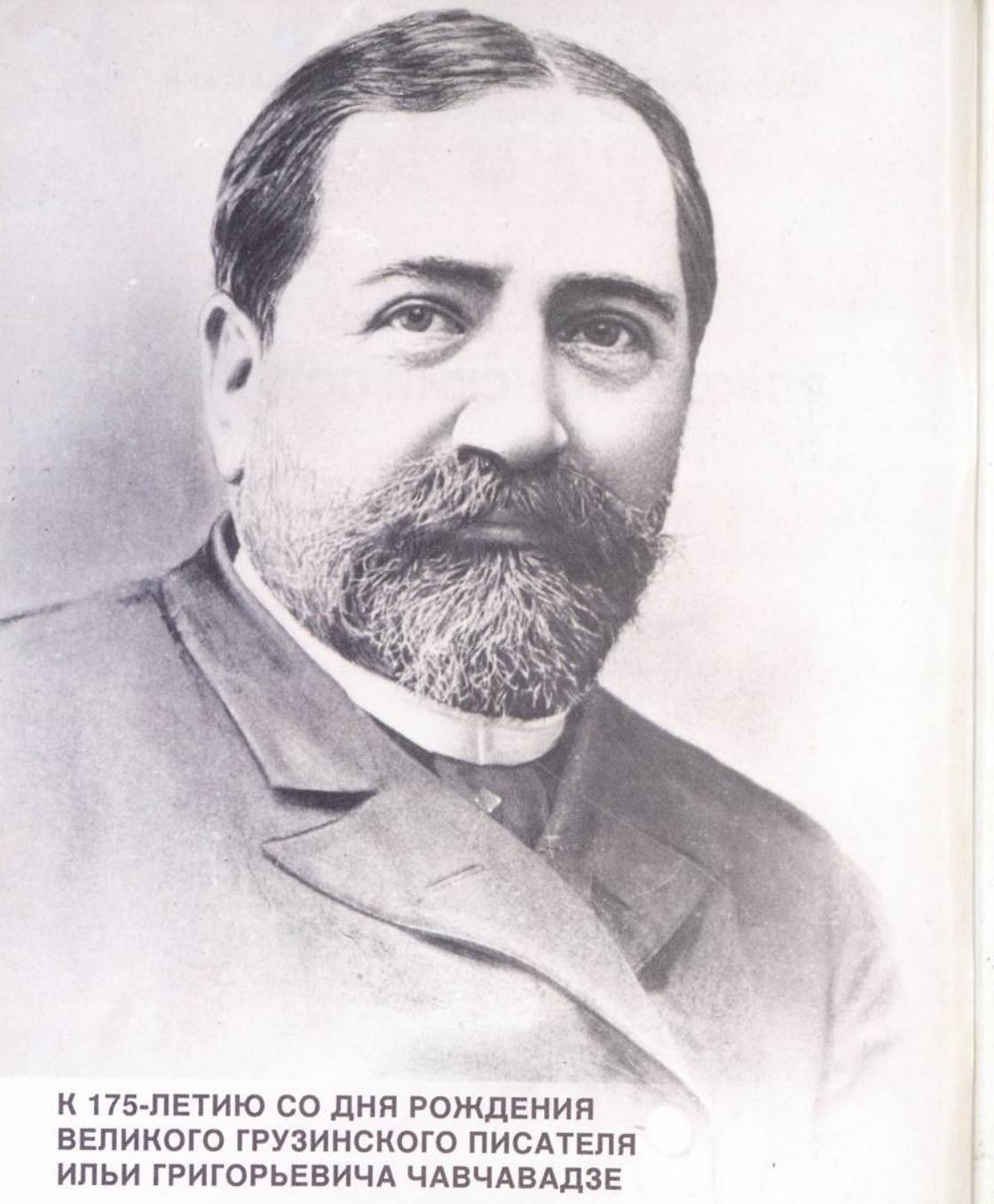
Илья Чавчавадзе
РОЖДЕСТВЕНСКИЙ ПОДАРОК

СЕРИЯ «ДЕТСКАЯ КНИГА»

Приложение к журналу «Русский клуб»

Тбилиси, 2012

К 175-ЛЕТИЮ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ
ВЕЛИКОГО ГРУЗИНСКОГО ПИСАТЕЛЯ
ИЛЬИ ГРИГОРЬЕВИЧА ЧАВЧАВАДЗЕ

ДОРОГИЕ ЮНЫЕ ЧИТАТЕЛИ!

Сейчас вы прочтете стихотворения и рассказ, написанные Ильей Чавчавадзе - человеком, которого грузинский народ назвал отцом нации. А Церковь причислила его к святым. Святые - это люди, которые погибли за веру или преданно служили ей всю свою жизнь. Каждый, кто знает о том, как жил Илья, поймет, за какие заслуги его назвали еще и Святым Ильей Праведным. Ведь праведники живут, не совершая грехов, поступают только по справедливости, а Илья следовал всем божественным заповедям, он, как поэт и гражданин, верой и правдой служил Родине. Его слова никогда не расходились с тем, что он делал. А это очень ценилось не только в XIX веке, но и во все времена.

В молодости Илья Чавчавадзе написал стихотворение «Птичка», сравнив поэта со сладкоголосой птицей. Пройдет несколько лет, и Илья скажет, что «не ради сладких звуков его послало небо», в дни испытаний

долг поэта - быть вместе со своим народом и в беде, и в радости. В стихотворении «Весна» нарисована картина пробуждения, расцвета природы после зимнего плена. Но в то же время в нем живут печаль и надежда, связанные с будущим его родины. Вообще, надежда на свободу и лучшее будущее никогда не покидала сердце поэта. Стихотворение «Базалетское озеро» оживляет легенду о золотой колыбели, в которой находится будущее Грузии. Но нужно, чтобы у народа появился герой, рыцарь, спаситель, который поднимет золотую колыбель со дна озера и вынесет на солнечный свет. Стихотворение «Нана» рассказывает, какими должны быть те, кому предстоит строить будущее Грузии. Чавчавадзе надеется на новое поколение - твердых духом молодых людей, заботящихся о своей отчизне. А единственный в этой книге рассказ посвящен мужеству грузинского воина-победителя Николоза Госташвили. На его примере Илья говорит о том, что превыше всего - прощение, доверие и уважение к достоинствам другого человека, даже врага.

...30 августа 1907 года у села Цицамури прогремел выстрел - скрывавшиеся в засаде наемники убили Илью Чавчавадзе. Когда они остановили коляску, в которой ехал поэт, он встал и обратился к ним: «Я - Илья, не стреляйте» - «Именно потому, что ты - Илья, мы

и должны стрелять», - ответил главарь... На мраморном обелиске в честь великого национального поэта в Сагурамо высечены его слова:

Пусть я умру - в душе боязни нет,
Лишь только б мой уединенный след
Заметил тот, кто выйдет вслед за мною...
Но ты исполнил свой великий долг.

Теймураз ДОИАШВИЛИ
Заведующий отделом
Института грузинской
литературы имени Шота Руставели,
доктор филологических наук

ქვემოთ ამაღლებული არის მომავალი გვრცელების შესრულება

ეხლა თქვენ წაიკითხავთ ლექსებს და მოთხოვთ, რომელიც დაწერა ილია ჭავჭავაძემ – ადამიანმა, რომელსაც ქართველმა ხალხმა ერის მამა უწოდა, ქართულმა ეკლესიამ კი იგი წმინდანად შერაცხა. წმინდანები – ესენი არიან ადამიანები, რომლებმაც რწმენას შენირეს თავიანთი სიცოცხლე და ერთგულად ემსახურებოდნენ მას. მთელი სიცოცხლის მანძილზე. ყველა, ვინც იცის, როგორ ცხოვრობდა ილია, გაიგებს, რა დამსახურებებისათვის უწოდეს მას წმინდა ილია მართალი. მართლები ხომ ცხოვრობენ უცოდველად, იქცევიან მხოლოდ სამართლიანად, ილიაც ღვთის მცნებებით ცხოვრობდა, იგი, როგორც პოეტი და მოქალაქე, კეთილსინდისიერად ემსახურებოდა სამშობლოს. მისი სიტყვა არასოდეს არ ეწინააღმდეგებოდა მის საქმეებს, ასეთი საქციელი კი ფასდებოდა არა მარტო XIX საუკუნეში, არამედ ყველა დროში.

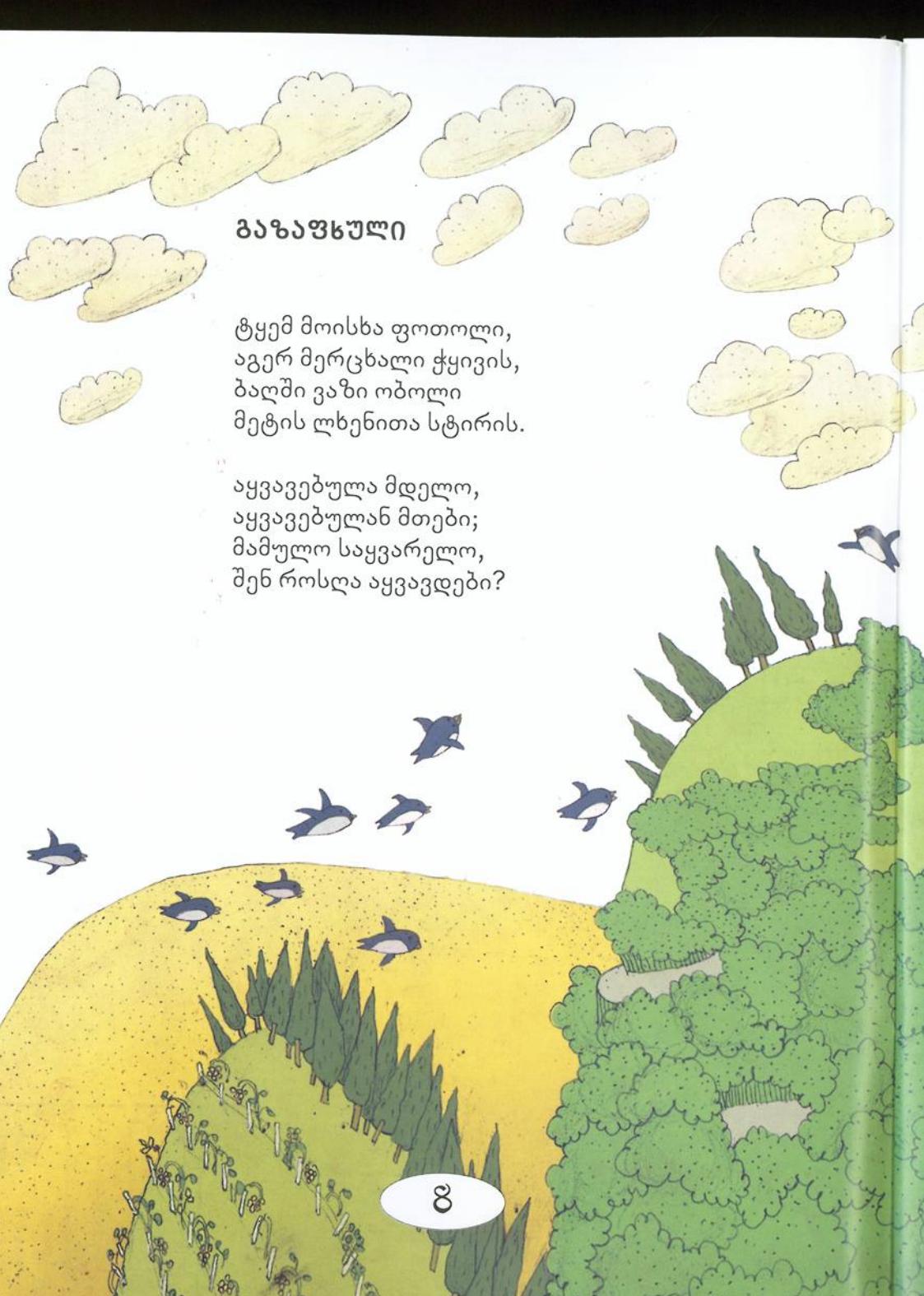
სიყმანვილეში ილია ჭავჭავაძემ დაწერა ლექსი „ჩიტი“, რომელშიც პოეტი შეადარა ხმატკბილ ჩიტს. გავა რამდენიმე წელი და ილია იტყვის რომ “არამარტო ტკბილ ხმათათვის გამომგზავნა ქვეყნად ცამა”, განსაცდელში პოეტის მოვალეობაა – იყოს თავის ხალხთან ერთად ჭირსა და ლხინში. ლექსში “გაზაფხული” პოეტი გვიხატავს ბუნების გამოწვიების სურათს ზამთრის ტყვეობის შემდეგ. მაგრამ ამავდროულად, მასში არის სევდა და იმედი, რომლებიც დაკავშირებულია მისი სამშობლოს მომავალთან. საერთოდ კი, თავისუფლების და უკეთესი მომავლის იმედი სტოვებდა პოეტის გულს. ლექსში “ბაზალეთის ტბა” ცოცხლდება ლეგენდა ოქროს აკვანზე, რომელშიც არის საქართველოს მომავალი, მა-

გრამ საჭიროა, რომ ერს გამოუჩნდეს გმირი, რა-ინდი, რომელიც ამოიტანს ოქროს აკვანს ტბის ფსკერიდან და მზის შუქს ამთხვევს. ლექსი “ნანა” მოგვითხრობს, როგორები უნდა იყვნენ ისინი, ვი-საც მოუწევს საქართველოს მომავლის აღმშენე-ბლობა. ილია ჭავჭავაძეს ახალგაზრდა თაობის იმედი აქვს – თავიანთ სამშობლოზე მზრუნვე-ლი ახალგაზრდებისა მტკიცე სულით. ხოლო, ამ წიგნში წარმოდგენილი ერთადერთი მოთხრობა ეძლვნება ქართველი გმირი მეომრის ნიკოლოზ გოსტაშაბიშვილის ვაჟკაცობას. მის მაგალითზე ილია გვიჩვენებს, რომ ყველაზე მნიშვნელოვანია მოწყალება, ნდობა და სხვა ადამიანის ღირებების პატივისცემა, თუნდაც მტრის.

... 1907 წლის 30 აგვისტოს სოფელ ნინამურთან გაისმა გასროლის ხმა – ჩასაფრებულმა თავდამ-სხმელებმა მოკლეს ილია ჭავჭავაძე. როდესაც მათ გააჩერეს ეტლი, რომლითაც ილია მიდ-იოდა, იგი წამოდგა და მიმართა მათ: “მე ილია ვარ, არ მესროლოთ”. “ილია რომ ხარ, იმიტომ გესვრით”, – უპასუხა მეთაურმა... მარმარილოს ობელისკზე, საგურამოში, რომელიც აღმართუ-ლია დიდი ეროვნული პოეტის საპატივსაცემოდ, ამოკვეთილია მისი სიტყვები:

დაე თუნდ მოვკვდე არ მეშინიან,
მარამ კი ისე, რომ ჩემი კვალი
ნახონ მათ, ვინცა ჩემს უკან ვლიან,
თქვან: აღასრულა მან თვისი ვალი.

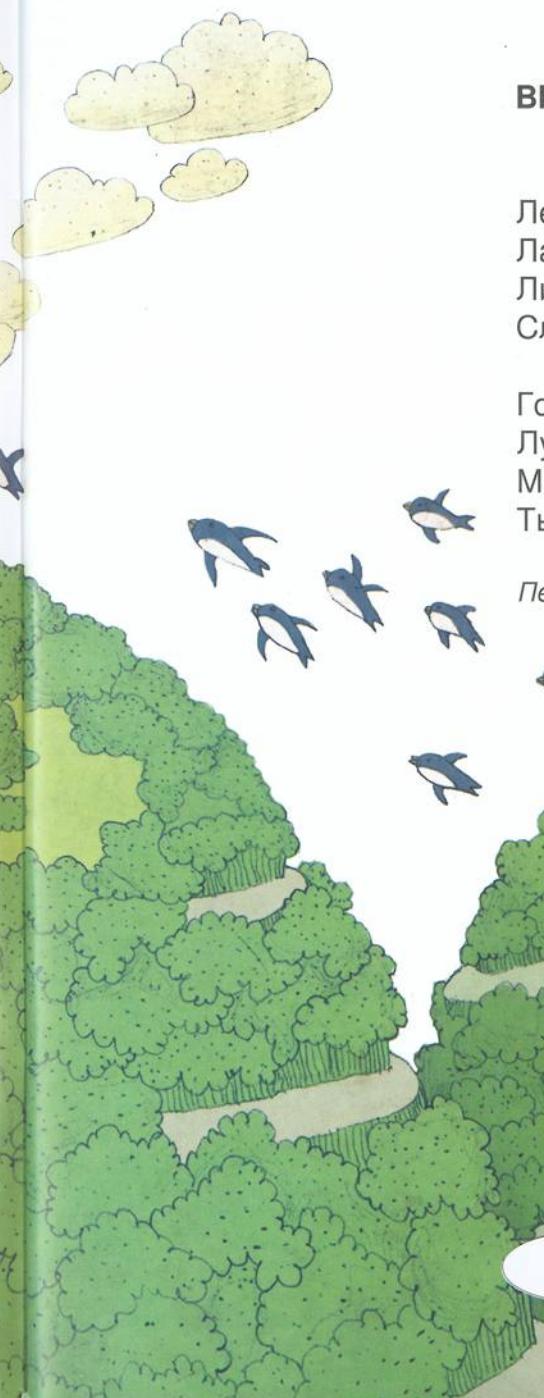
თეიმურაზ დოიავვილი
შოთა რუსთაველის სახელობის
ქართული ლიტერატურის
ინსტიტუტის განყოფილების გამგე,
ფილოლოგის მეცნიერებათა დოქტორი

გაზაფხული

ტყემ მოისხა ფოთოლი,
აგერ მერცხალი ჭყივის,
ბალში ვაზი ობოლი
მეტის ლხენითა სტირის.

აყვავებულა მდელო,
აყვავებულან მთები;
მამულო საყვარელო,
შენ როსლა აყვავდები?

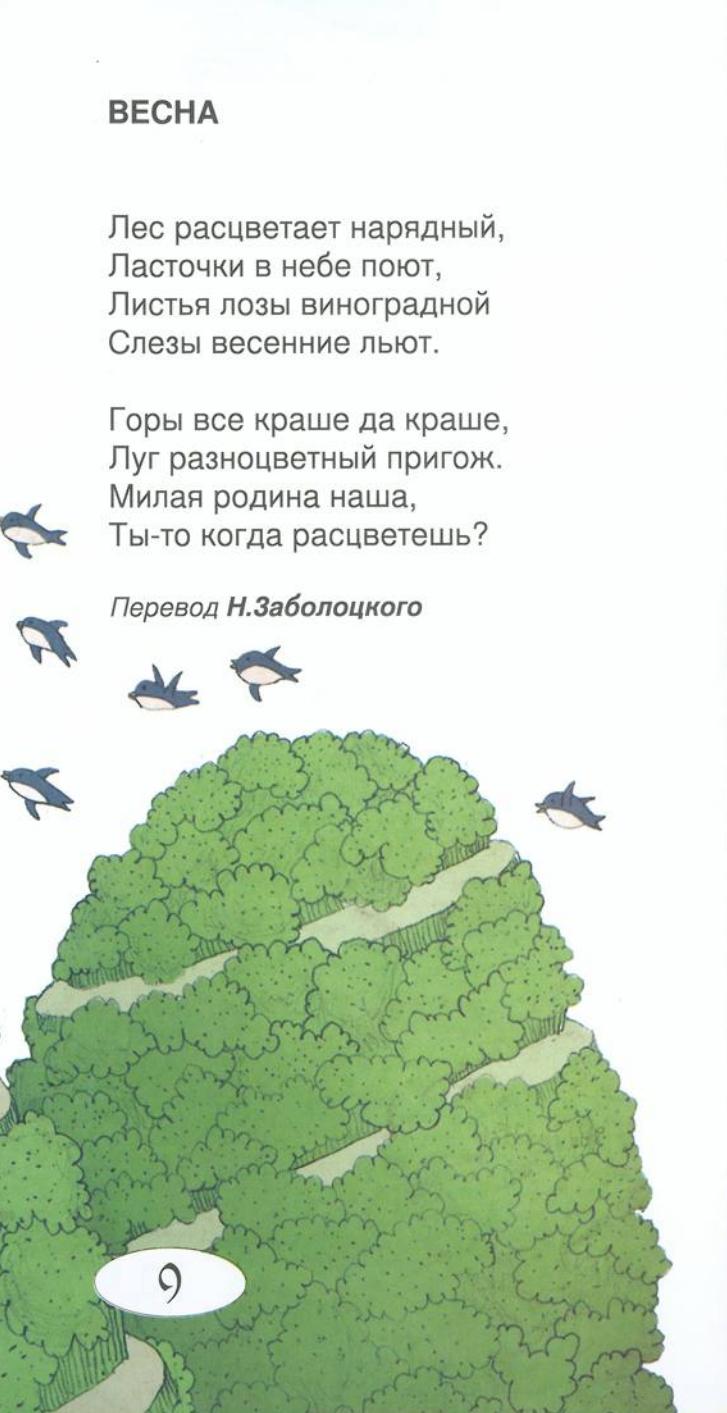

ВЕСНА

Лес расцветает нарядный,
Ласточки в небе поют,
Листья лозы виноградной
Слезы весенние льют.

Горы все краше да краше,
Луг разноцветный пригож.
Милая родина наша,
Ты-то когда расцветешь?

Перевод Н.Заболоцкого

ჩიტი

ვგალობ და ვგალობ
და იმით ვხარობ,
რომ მე ქვეყანას
გალობით ვატკბობ.

ჩემია წერა:
მღერა და მღერა,
ლხენა, გალობა,
თავისუფლობა.

ღვთით მოცემული
დიდ არს ქვეყანა,
გახარებული
ვფრინავ ყველგანა.

ПТИЧКА

Пою, распеваю,
Повсюду порхаю,
И рада, что песней
Весь мир услаждаю.

Счастливая доля:
Всегда быть на воле,
Петь песни, развиваться,
Летать, веселиться!

Мир, созданный богом,
Велик, бесконечен,
Я радуюсь, всюду
Порхая беспечно.

სადაც კი მინდა,
გადავფრინდები,
ნიჭი მაქვს წმინდა,
საფრენად – ფრთები.

ლურჯსა ჰაერში
ჩავიღუპები,
ფოთლიან ტყეში
დავიბუდები.

ღამეს ვატარებ
ხეზედა ძილით,
დილას ვახარებ
გალობით ტკბილით.

და რა მზე მალვით
თავს შორს ამოჰყოფს,
მის სხივი კრძალვით
ფოთლებს ააშრობს, –

Куда мне охота,
Лечу без усилий, —
Даны для полета
Мне вольные крылья.

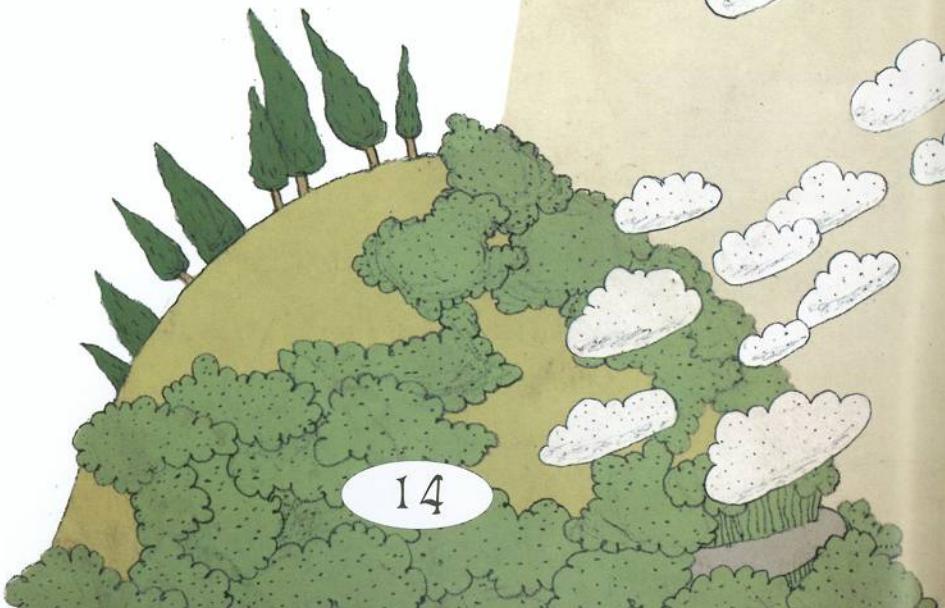
В лазури лучистой,
Кружась, утопаю,
В лесу густолистом
Гнездо я свиваю.

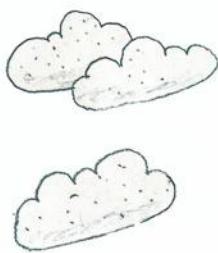
Сплю ночью, качаясь
На веточке тонкой,
Луч солнца встречаю
Я песнею звонкой.

Лишь голову солнце
Украдкой поднимет
И высушит листья
Лучами своими, —

გავიშლი ფრთებსა,
გავიჭიმები,
გავიწვდი ფეხსა,
გავიზმორები.

ჯერ შევხედავ ცას,
ქვეყნის დამბადავს,
მერედ – მთა და ბარს,
ჩემსა შემნახავს,

Раскрою я крылья
И выпрямлю шею,
И ножкою двину
Замлевшей своею.

Окину просторы
Небесные взором,
Взгляну на родные
Долины и горы,

მერედ – ჩემს ფრთებსა,
ჩემ საყვარლებსა...
მათის იმედით,
მღერით და ლხენით,

მსწრაფლ ისარივით
ცას აღვფრინდები
და შორს ქარივით
თვალწინ გავქრები.

მინამ ვარ უფლად
ჩემის თავისა,
მხიარულ სტუმრად
ვარ მაისისა,

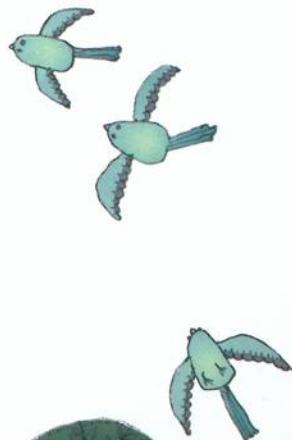

А после на крылья,
Любимые крылья...
На них уповаю
И с песней взлетаю

Стрелою, свободно
В лазурную бездну, –
Там, ветру подобно,
Бесследно исчезну.

Пока я летаю,
Неволи не зная,
Мне весело, – гостья
Я светлого мая.

და როს ცდუნებით,
ძალდატანებით,
გალიას ჩამსმენ, –
მშვიდობით, ველო,
მაშინ აღარ გსტვენ,
საწყალობელო!

დალონებული,
ფრთებდაშვებული,
დავიწყებ ჭკნობას,
სიკვდილის ხმობას...

და, ველო, შენსა
გამლვიძებელსა
შენს ჩიტს პატარას
მალე ნახავ მკვდარს.

რაი სურს კაცსა,
რომ მიბამს ფრთასა?
თავისუფლება
ჩიტის ჰშურდება?!.

Качаюсь на ветках...
Но если же в клетке
Запрут меня тесной, —
Прощай, дол прекрасный,
Тогда не до песен
Певунье несчастной!

Опущены крылья,
Грустна я, уныла,
Хиреть начинаю
И смерть призываю...

Будила вас, долы,
Я песней веселой,
Но скоро я стану,
Увы, бездыханной!

Зачем людям было
Мне связывать крылья?
Завидуют, что ли,
Они моей воле?

Перевод Б.Серебрякова

ჩემო კარგო ქვეყანავ, რაზედ მოგიწყენია!...
ანმყო თუ არა გვწყალობს, მომავალი ჩვენია,
თუმცა ძველნი დაგშორდნენ, ახალნი ხომ შენია...
მათ ახალთ აღგიდგინონ შენ დიდების დღენია, –
ჩემო თვალის სინათლევ, რაზედ მოგიწყენია?

წვრილშვილნი წამოგესწრნენ ნაზარდნი, გულმტკიცები,
მათის ზრუნვის საგანი შენ ხარ და შენ იქნები,
არ გიმტყუნებენ შენა, თუკი მათ მიენდები.
მათის ღვაწლით შეგექმნეს სახე ბედით მთენია, –
ჩემო თვალის სინათლევ, რაზედ მოგიწყენია?

მათი გული შენისა ტრფობის ფართო ბუდეა,
მათი გულთა ფიცარი შენი მტკიცე ზღუდეა...
ვერ წაბილნავს მათს გრძნობას სიმუხთლე, სიმრუდეა!
მათ თვის მკერდით შეჰმუსრონ მტერთა სიმაგრენია, –
ჩემო კარგო ქვეყანავ, მაშ რად მოგიწყენია?

...Почему ты приуныла, милая страна?..

Лучшие придут на смену скоро времена.

Если старость отвернулась – юность сил полна,

Восстановят молодые славу прежних дней, –

Почему ж ты приуныла, свет моих очей?

Закаленные борьбою сыновья растут,
О тебе они пекутся, для тебя живут;
Им доверяться, – не обманут и не подведут,
Вознесут тебя высоко доблестью своей, –
Почему ж ты приуныла, свет моих очей?

Их сердца – гнездо большое. В нем – любовь к тебе.
Грудь их – крепкая защита для тебя в борьбе,
Не обманут, крепок в сердце верности обет, –
Грудью в прах врага развеять – цель у них одна, –
Почему ж ты приуныла, милая страна?

Перевод Б.Серебрякова

ბაზალეთის ტპა

ბაზალეთისა ტბის ძირას
ოქროს აკვანი არისო,
და მის გარშემო წყლის ქვეშე
უცხო წალკოტი ყვავისო.

მწვანეა მუდამ წალკოტი,
არასდროს თურმე არ სჭკნება,
ქვეყნისა დროთა ტრიალსა
იგი არ ემორჩილება.

ვერ ერჩის თურმე მის მწვანეს
ვერც სიცხე, ვერცა ზამთარი,
და იმის მზიან ჩრდილებში
მუდამ გაზაფხული არი.

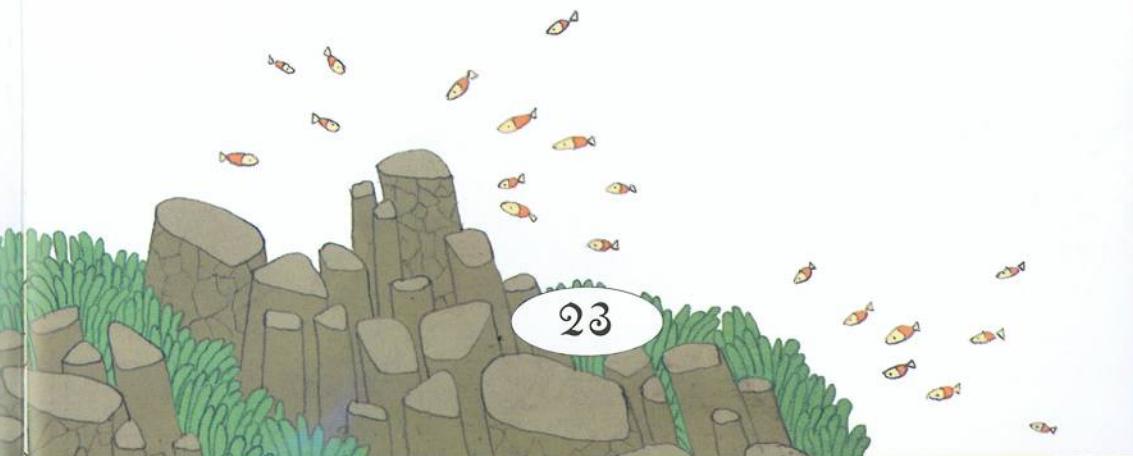

БАЗАЛЕТСКОЕ ОЗЕРО

Говорят, есть люлька золотая
В Базалетском озере на дне.
Говорят, цветет, не отцветая,
Под водой волшебный сад над ней.

Говорят, что этот сад не вянет,
Не роняет листвьев никогда.
Мглой его зима не затуманит,
Не состарят долгие года.

Свежестью озерных волн смягченный,
Не вредит ветвям зеленым зной.
И в тени, сияньем напоенной,
Лишь весна сменяется весной.

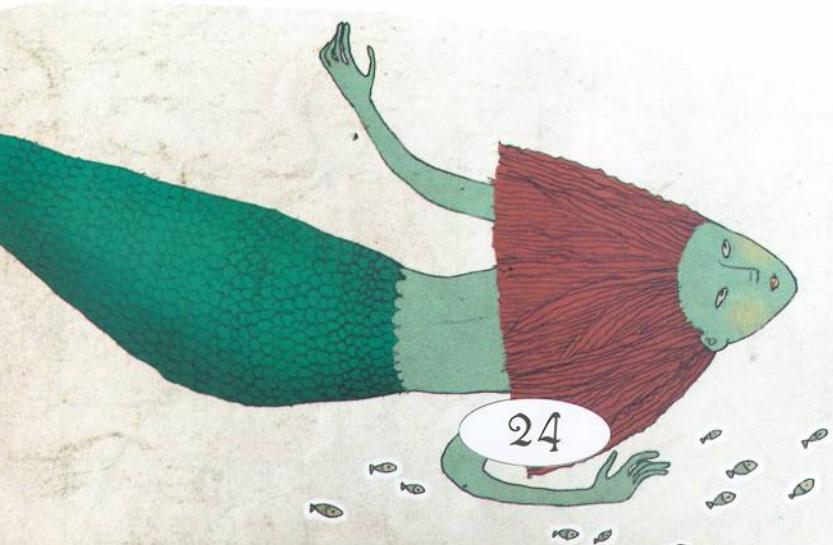
წალკოტის შუაგულშია
ის აკვანი ასვენია,
და ჯერ კაცთაგან იქ ჩასვლა
არავის გაუბედნია.

მარტო ერთნი – სირინოზნი
იმ აკვანს გარს ეხვევიან,
მარტო იგინი, გრძნეულნი,
დასტრფიან და დამღერიან...

ამბობენ, – თამარ დედოფალს
ის აკვანი იქ ჩაუდგამს,
და ერს თვისთა ცრემლთ ნადენით
ტბა კარვად ზედ გადუხურავს.

ამას კი აღარ ამბობენ, –
აკვანში ვინ ჩააწვინა,
ან თვით ერმა თვისი ცრემლი
ზედ ტბად რისთვის დაადინა...

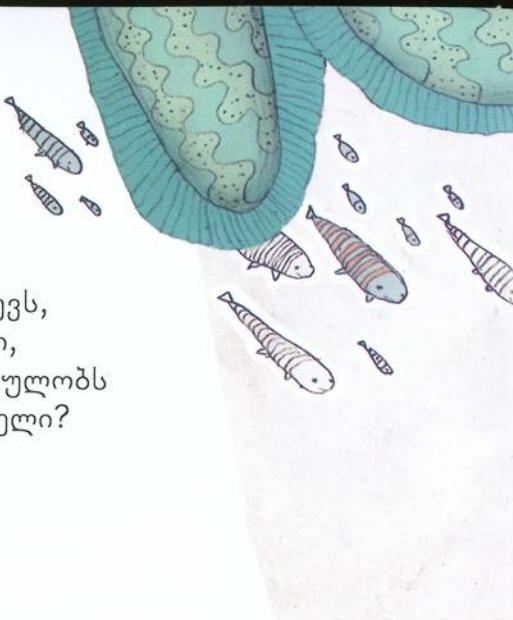
И, струясь, как воздух, в темных кущах
Чуть колеблет колыбель вода.
Ни один отважный из живущих
Опуститься не посмел туда.

Лишь наяды легкою толпою
Колыбель, играя, стерегут,
Тонкою любуются резьбою,
Песни колыбельные поют.

Говорят, внесла Тамар-царица
Эту люльку под садовый свод.
Ливнем слез, не устававших литься,
Сад и люльку затопил народ.

Но никто не знает, чей ребенок
И зачем положен в люльке той,
Почему потоки слез соленных
Лил народ над люлькой золотой.

იქნებ აკვანში ის ყრმა წევს,
ვისიც არ ითქმის სახელი,
ვისაც დღედალამ ჰნატრულობს
ჩუმის ნატვრითა ქართველი?

თუ ესე არის, ნეტა მას
ვაჟკაცსა სახელოვანსა,
ვისიცა ხელი პირველად
დასწვდება იმა აკვანსა!

თუ ესე არის, ნეტა მას,
დედასა სახელოვანსა,
ვინც იმ ყმას პირველ მიაწვდის
თვის ძუძუს, მადლით ცხებულსა!

Говорят, в той люльке отрок дремлет,
Всеми ожидаемый в краю,
Тот, о ком давно мечта объемлет
Днем и ночью Грузию мою.

Если так, прославим всенародно
Витязя, кто, силы чудной полн,
Первый в мире в сад сойдет подводный
И подымет колыбель из волн!

Да хвалима будет во вселенной
Мать, которая, от всех в дали,
Грудью выкормит благословленной
Отрока – надежду всей земли!

Перевод В.Державина

ნიკოლოზ გოსტაშაპიშვილი

საახალწლო მოთხრობა

მახსოვს, როცა პატარა ვიყავი, რა გულის
ფანცქალით ვნატრობდი, წინაღამე ახალის წლი-
სა მალე გათენდეს-მეთქი. მე მახსოვს ეს წინაღა-
მე ახალის წლისა ჩვენს პატარა სოფელში, საცა
ბლარტებსავით გარს ვეხვიერით დედ-მამას ორნი
დანი და სამნი ძმანი. იმ დღეს ჩვენთვის აღარც
კავანათი ရყოფ აღარც თოვლის გუნდა, აღარც
თოვლში ხტომა და სურბილი. თვალი და გული
ხვალისაკენ მიგვირბოდა, ხვალეს ველოდით,
ხჭალე გვახსოვდა, ხვალეს ვნატრობდით. გარშედ
რა გვინდოდა, როცა შინ იმოდენა ხრლ-ხული და
ტკბილეულობა გვეგულებოდა. შინ ოთახებში

НИКОЛОЗ ГОСТАШАБИШВИЛИ

Новогодний рассказ

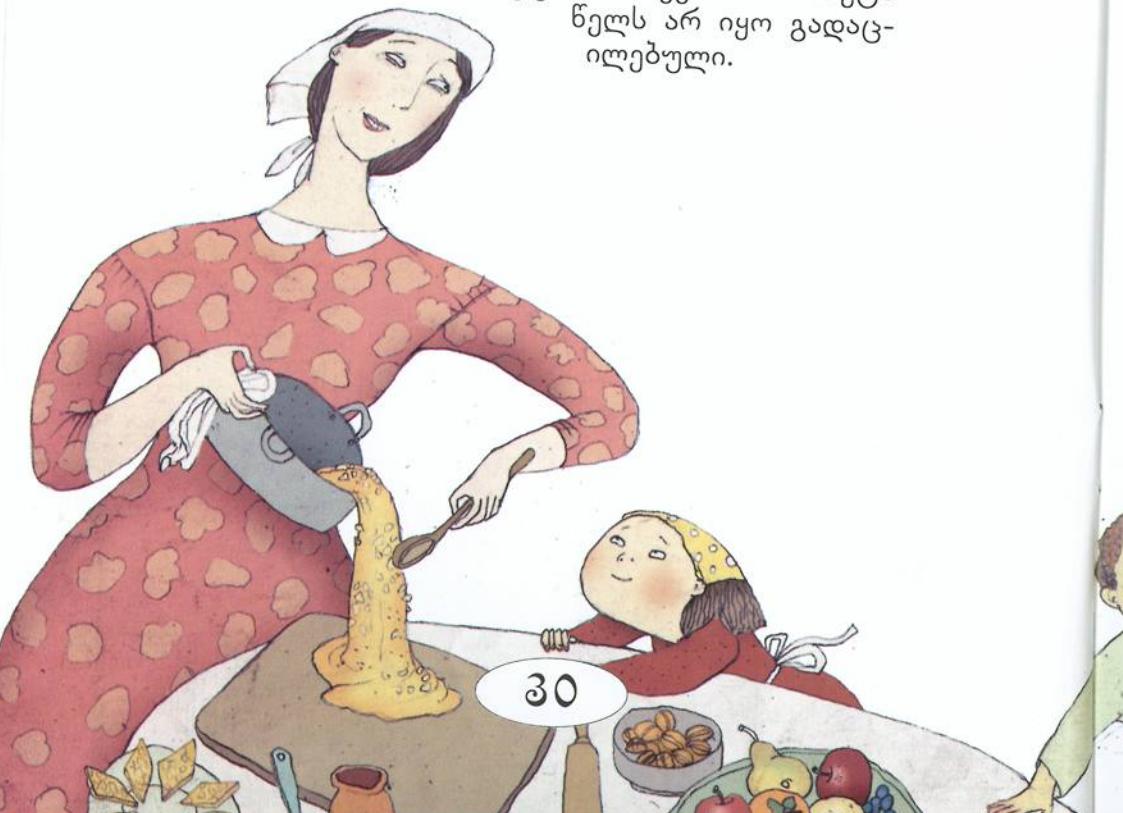
Помню, — я был еще малышом, — с каким сердечным трепетом ждал я кануна нового года. Помню этот день и эту ночь под новый год в нашей маленькой деревушке, где мы, трое братьев и две сестры, точно птенцы, теснились поближе к матери и отцу. В этот день мы забывали и силки, и снежных баб, нам уже не хотелось ни играть, ни прыгать среди засыпанного сне-

დავთესთუსებდით: იქ იყო, რაც იყო. აქ ალვახაზსა ჰინაულდნენ, იქ ნუშს და ნიგოზს არჩევდნენ გოზინაყისათვის, აქეთ უცეცხლო თაფლი თითს გვიქნევდა, მოდით, პირი ჩაიმტკბარუნეთო, იქით დედაჩვენი ბუხარში თაფლს ადნობდა და თაფლი თითქო გვეუბნებოდა: დაიცადეთ ხვალამდე, დღეს მე თქვენთვის ვდნებიო.

ჩვენ თვალებაჭყეტილები ამაებშორის დავძვრებოდით და ბედნიერები ვიყავით, თუ როგორმე მოვასწრობდით და თითს ამოვავლებდით თაფლს. სიცილს, ხარხარს და დედის უგულოდ ტყუილად ჯავრობას ბოლო არა ჰქონდა. ჩვენც ვიცოდით, რომ არც დედა, არც მამა გულით არ გვიჯავრდებოდნენ და ხელებს ვაფაცურებით, აცა რამ მოვიცხოთო სალოკავად. ყველაზედ

უფროსი ჩვენში თორმეტს
ნელს არ იყო გადაცილებული.

гом двора. Наши сердца бились от нетерпения, взоры были устремлены к завтрашнему дню. С того дня мы ждали, об этом дне мы помнили, страстно о нем мечтали. Что за охота оставаться на дворе, когда знаешь, что в доме полно фруктов и сладостей? Мы слонялись по комнатам. Чего тут только не было! Кто растирал алвахази, кто отбирал миндаль и орехи на гозинаки, тут не растопленный еще мед точно пальцем манит: «Идите, усладите ваши язычки!» — а там мама растапливает его в камине, и мед словно шепчет нам: «Погодите до завтра, ведь это ради вас я сегодня таю!»

Мы сновали среди всего этого изобилия, тараща на все глаза, и бывали счастливы, если как-нибудь удавалось, улучив минуту, обмакнуть палец в мед. И сколько смеха, сколько хохота было при этом, как притворно возмущалась мама! Мы знали, что и мать, и отец сердятся не по-настоящему, и совали руки, куда попало, облизывая их на ходу. Старшему из нас было не больше двенадцати лет.

Особенно запомнилась мне одна из этих новогодних ночей. Сон точно бежал от нас, малышей, в

ყველაზედ მეტად დამახსოვდა ერთის ახალის
წლის ნინაღამე. ჩვენ, პატარებს, არ ვიცი, ხვა-
ლის ლოდინისაგან თუ მეტისმეტ გართობისაგან,
ძილი აღარ მოგვეკიდა. არა ერთხელ და ორჯერ
გვიბრძანა დედამ: წადით, შვილებო, დაიძინეთო,
და ჩვენ კი თითოთ ყელს ვუწევდით და ისე ვეხ-
ვენებოდით: დედას ჭირიმე, ნუ გაგვრეკავ, არ
გვეძინებაო. დედა გოზინაყებისა და ალვახაზის
სამზადისში გართული იყო, გარს ჯამები, ბა-
დიები და ტაბაკები ედგა ნუშით და თაფლითა.
მამაჩვენი კი ბოლთასა სცემდა ოთახში ჩიბუხ-
ით ხელში. ჩვენმა პატარა დამ, რო დაცუცუ-
ნებდა ჯამებსა და ტაბაკებ-შორის, როგორლაც
ფეხი წამოჰკრა ერთს უშველებელს ბადიას და
ძიგ ყოფილი თაფლი კი პირქვე წამოაქცია. დე-

ту ночь – то ли от нетерпеливого ожидания завтрашнего дня, то ли шалости наши перешли всякую меру. Мать не раз и не два отсылала нас:

– Идите, дети, спать!

Но мы умоляли, хватаясь пальцами за кожу у подбородка.

– Мама, дорогая, не гони, нам совсем не хочется спать!

Мать была занята приготовлением гозинаки и алвахази, весь стол перед нею был заставлен мисками, чашками, деревянными блюдцами с миндалем, орехами и медом. Отец с трубкой в руках ходил взад и вперед по комнате. Маленькая сестренка, юлившая среди всех этих чаш и подносов, нечаянно толкнула ножкой огромную миску с медом. Миска опрокинулась, мед проился на пол. Мать очень огорчилась и не без досады сказала отцу:

– Бога ради, избавь меня от этой мелюзги!

დას ძალიან ეწყინა და არ იყო რომ გაჯავრებით უთხრა მამას: ერთი თავიდამ მომაშორე, ღვთის გულისათვის, ეს ბაჯაჯლანები!... გაასხი იქით ოთახში. ზლაპრები რამ უამბე, იქნება დაეძინოთ და მომასვენონ.

მამაჩვენმა ძალიან კარგი ზლაპრები იცოდა და ჩვენც ძალიან გვიყვარდა ყურისგდება ზლაპრებისა. გვიამა, რომ დედამ დაავალა მამას ზლაპარი ეთქვა. მივცვივდით ჩვენც, ზოგი ხელზე ჩამოვებობლენით, ზოგი ახალუხის კალთაზედ.

- შენი ჭირიმე, მამილო, ზლაპარი გვითხარი,
- შევბლავლეთ აქეთ-იქიდამ – დედა აქედამ გვერეკება და შენ ზლაპარი მაინც გვითხარ, არ გვეძინება.

Возьми их в другую комнату, расскажи им сказку. Авось уснут и дадут мне покой.

Отец знал превосходные сказки, и мы очень любили их слушать. Мы обрадовались, когда мама попросила рассказать нам что-нибудь, кинулись к отцу и уцепились за руки, кто за полы его архалука.

— Папа, милый, расскажи сказку! — завопили мы, наседая со всех сторон. — Мама гонит нас отсюда! Расскажи хоть что-нибудь, нам совсем не хочется спать.

— Будь по-вашему! Идемте...

Отец перешел в соседнюю комнату, мы последовали за ним. В камине гудел и полыхал огонь. Против камина стояла тахта; отец уселся на ней, поджав ноги. Мы разместились вокруг. Маленькая сестренка улеглась около отца, оперлась локтями о тахту, положила маленькую свою головку на руки и уставилась на него

черными, точно ежевика, глазами, как будто и в самом деле собралась слушать сказку. Но что говорить о ней!

Даже меньшой из моих братьев,

— ბატონი ხართ, აბა, წავიდეთ.

მამა გავიდა მეორე ოთახში და ჩვენც გავყევით. ოთახში ბუხარს ერთი ამბავი გაჰქონდა აპრიალებულის ცეცხლისაგან. ბუხრის პირდაპირ ერთი გძელი ტახტი იდგა, ავიდა მამაჩვენი, ტახტზედ მოიკეცა. ჩვენც გარშემო შემოვუსხდით. ჩვენი პატარა და გულდაღმა წამოუწვა მამას, იდაყვებზედ დაებჯინა, თავისი პატარა თავი ხელებზედ დაანდო და ისე შეაჭყიტა მაყვალსავით შავი თვალები, თითქო მართლა ზლაპრის მოსმენა უნდოდა. ის კი არა თუ, როგორც იმას, ისეც იმაზედ მომდევარს მესამე ძმას, მაშინვე ჩაეძინებოდათ ხოლმე ორიოდე სიტყვის შემდეგ.

მამამ დაიწყო:

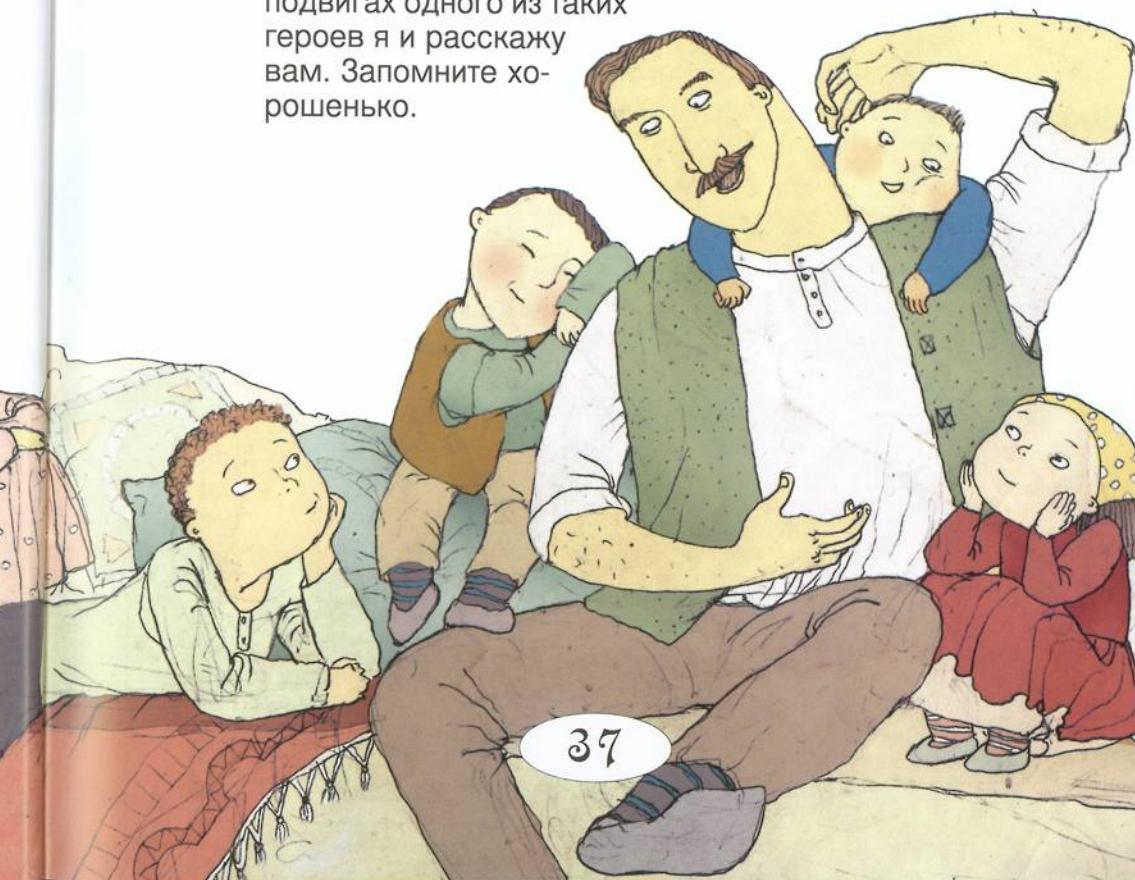
“მე ადრევაც მიამბია, რომ ჩვენს ქვეყანას ძალიან ემტერებოდნენ თათრები. მოსვენებას არ გვაძლევდნენ, ხან აქედამ, ხან იქიდამ მოგვესეოდნენ ხოლმე. ჩვენც, რაც შეგვეძლო, რაც ძალი და ლონე გვქონდა, ვებრძოდით, ვეომებოდით. ყველას უყვარს, შვილებს, თავისი ქვეყანა, და როცა უჭირს, ძნელია კაცმა უმტყუნოს და თავი არ გამოიმეტოს. ბევრიც იმეტებდა თავს და ბევრმაც სახელი დაიგდო, სახელი გაითქვა თავისის ვაჟკაცობითა და ქვეყნისათვის თავდადებით. აი, ერთ ამისთანა ვაჟკაცის ამბავს გეტყვით და კარგად დაიხსომეთ”.

чуть постарше ее, заснул, прежде чем отец успел произнести несколько слов.

Отец начал:

— Мне и раньше приходилось вам рассказывать, что турки и персы часто нападали на нашу страну. Они не давали нам ни отдыха, ни срока, нападали на нашу страну то с одной, то с другой стороны. Мы воевали, отбивались, сколько было сил и умения. Всякий, дети, любит свою родину, а когда родина в беде, — редко кто отступится от нее и не пожертвует собою. И многие жертвовали жизнью... Многие прославили свое имя храбростью, отвагой и самоотверженной борьбою за родину. Вот о подвигах одного из таких героев я и расскажу вам. Запомните хорошенъко.

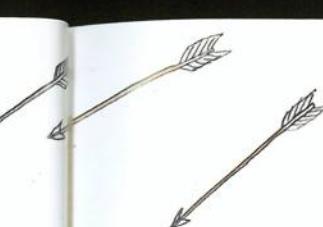
II

“ერთს დროს ჩვენა გვყოლია ქართლის მეფე გიორგი მეთერთმეტე. იმის დროს ყიზილბაშების ყეინად დაჯდა შაჰ-სულთან-უსეინ. ამ ყეინმა გამოჰვავნა დიდის ჯარით თავისი სარდალი, რომ საქართველო აიკლოს და თავისად დაიჭიროს. დაიძახეს ჩვენშიაც ჯარიანობა და თავი მოიყარეს ქართველებმა მტრის დასახვედრად. შეიყარა ორი ერთმანეთზედ სამტროდ გამართული ჯარი საომრად. ერთს მხარეს დაეწყვნენ ყიზილბაში, მეორე მხარეს ქართველები. გაიმართა ომი. რით გათავდა ეს ომი, ამის ამბავი გძელია. მე მარტო ერთს რასმე გიამბობთ, რაც ამ ომში მოჰვდა. როცა გაცხარდა ბრძოლა, მაშინ გამოჰქისლა ერთმა ყიზილბაშმა ცხენი და გამოვარდა მოედანზედ რაზმიდამ.

გაუქროლ-გამოუქროლა
 ჩვენებს წინ ცხენი, თითქმ
 ჯირითშია და არა ომშიო.
 ეწყინა ქართველ ყმაწვი-
 ლობას ასე თამამად
 და გაბედულად ნა-

II

В то время царем Карталинии был Георгий Одиннадцатый, а у кизилбашей сел на престол Султан-Хусейн. Шах этот послал своего сардала с большим войском, приказав ему разорить и покорить Грузию. Кликнули у нас клич, собрались грузины дать отпор врагу. Встретились два враждующих войска. Выстроились друг против друга грузины и персы. Началась битва, а чем она кончилась – история длинная. Я вам расскажу только один случай, произшедший во время этой войны.

Битва была уже в разгаре, когда какой-то кизилбаш, взбодрив ударом ноги коня, отделился от своего отряда и поскакал по открытому полю. Он носился перед грузинским воинством, словно это был не бой, а джигитовка.

Рассердились молодые грузинские воины, что кизилбаш так дерзко и смело перед ними гарцуует.

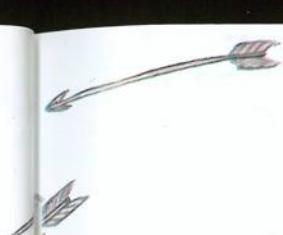

ვარდობა ყიზილბაშისა, — დახე, როგორ გვპრი-
ყვობს?! კაცად აღარ გვაგდებს თუ რა ამბავია,
რომ ასე უშიშრად გაგვირბის და გამოგვირბისო,
იძახოდნენ.

ჰერთმა მოსხეპილმა ყმაწვილმა ცხენს ქუს-
ლი და ზედ მიაგდო ყიზილბაშს. ყიზილბაშმა ჰერთ
შიგ გულის ფიცარში შუბი და საბრალო ვაჟკაცი
ჯერ ჩამოეკიდა ცხენს და მერე უსულოდ დაეცა
დედამიწაზე.

— აი, ქუდიც არა მხურებია, აი, დედის ძუძუც
არ შემრგებია, თუ მაგის სისხლი შეგარჩინოვო,

— Глядите, как издевается над нами! За людей нас, что ли, не считает, иначе разве посмел бы так бесстрашно кружить перед нами? — говорили они.

Юный, стройный воин ударили пятой коня и подскочил к персу. Кизилбаш поразил его копьем в самую грудь. Несчастный витязь свесился с коня, а потом, бездыханный, упал на землю.

— Пусть никогда не покрою голову шапкой, пусть отравою обернется мне материнское молоко, если прощу тебе его кровь! — крикнул другой и наскочил на кизилбаша.

— დაიძახა ახლა სხვამ და მიაგდო ცხენი ყიზილბაშს. ყიზილბაშმა ესეც ჩამოაგდო ცხენიდამ და უფრო გახალისებულმა გამარჯვებით გაათა-მაშ-გამოათამაშა ცხენი მოედანზედ. გავიდა მესამე, გავიდა მეოთხე, გავიდა მეხუთე და ყვე-ლას ცალკე იგივე დღე დააყენა თათარმა. ასეთი ყმანვილი კაცები დაპხოცა, რომ უკეთესს კაცი ვერ ინატრებდა. შეწუხდა ქართველობა: ეს სირ-ცხვილი როგორა ვჭამოთო, შინ რა სახელით-ლა მივიდეთო. არ იცოდნენ, რა ექმნათ. ყველას შიში და ფიქრი მიეცა. ველარავინ ჰპედავდა გასვლას. ის ყიზილბაში კი ათამაშებდა მოედანზედ ცხენს, თითქო ყაბახობაზე გამოსულა და ამოდენა ქართ-ველობა აინუნშიაც არ მოსდისო.

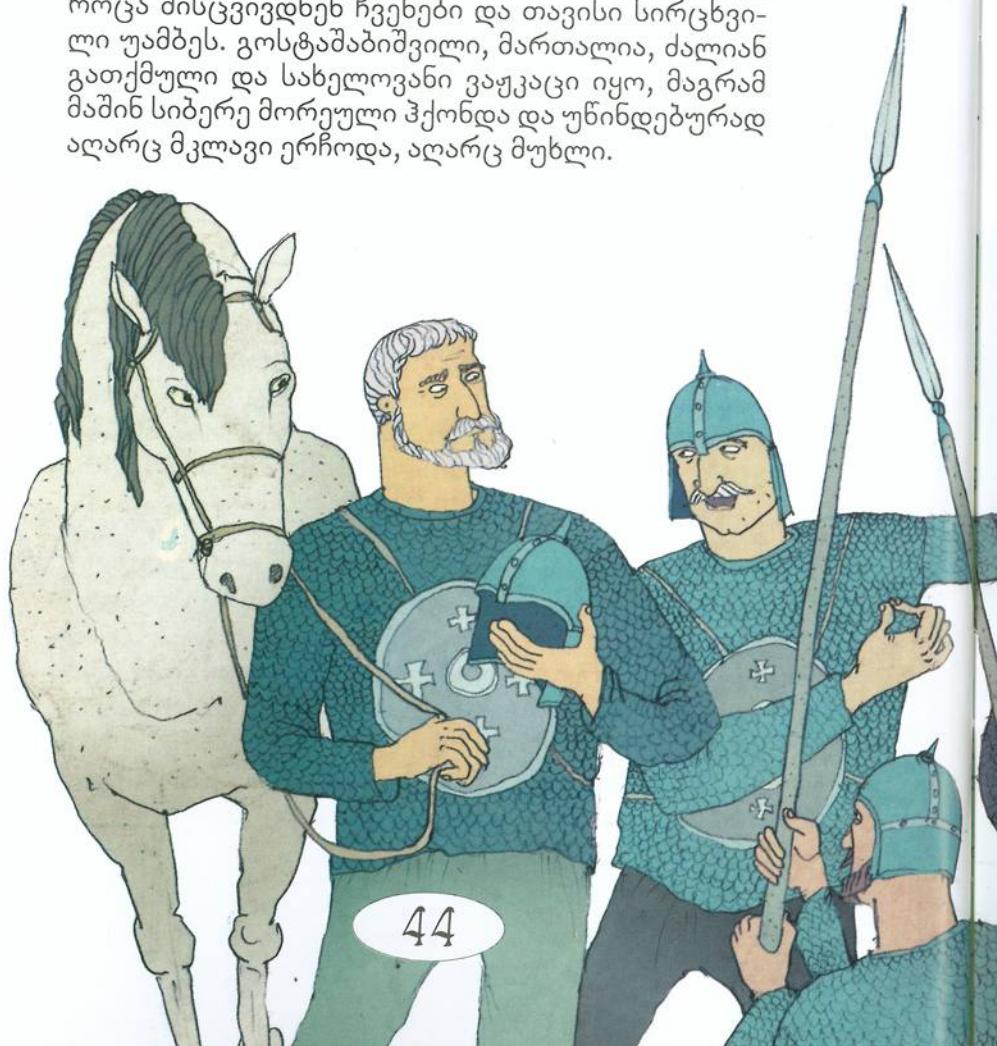
Кизилбаш и этого сбросил, и еще пуще воодушевившись одержанными победами, загарцевал по полю на разгоряченном коне. Вышел третий, вышел четвертый, вышел пятый, и всех, одного за другим, уложил кизилбаш.

Он погубил лучших наших юношей, таких, что прекрасней не увидишь и в мечтах! Опечалилось грузинское воинство: неужели мы снесем такой позор? И как теперь возвратимся домой? Не знали, как быть... Раздумье и страх овладели всем войском. Никто уже не решался выйти против перса. А он пляшет на своем коне, словно вышел на состязание, а до того, что кругом такая сила грузин, ему как будто и дела нет!

— ნიკოლოზ სად არის, ნიკოლოზი, — დაიძა-
ხეს ქართველებმა: — ის თუ გვიშველის, თორემ
ჰელამის ამ ურჯულო თათარმა დედაკაცის ლეჩაქი
თავზე დაგვხუროს და ისე გაგვისტუმროს შინაო.

— ნიკოლოზ გოსტაშაბიშვილი, ნიკოლოზ! —
გაჰკივლეს აქეთ-იქიდამ ჩვენებმა.

გოსტაშაბიშვილი თურმე გაცხარებულ ომში
იყო და ამ კივილზე ომიდამ გამოვიდა. ჩოხის
კალთით გასისხლიანებულ ხმალსა სწმენდავდა,
როცა მისცვივდნენ ჩვენები და თავისი სირცხვი-
ლი უამბეს. გოსტაშაბიშვილი, მართალია, ძალიან
გათქმული და სახელოვანი ვაჟკაცი იყო, მაგრამ
მაშინ სიბერე მორეული ჰქონდა და უწინდებურად
აღარც მკლავი ერჩიოდა, აღარც მუხლი.

— Николооз! Где Николоз? — вскричали грузины. — Он один только может спасти нас! Того и гляди, этот татарин напялит на нас женский платок и спровадит в таком наряде домой!

— Николооз Госташабишили! Николооз! — раздались отовсюду крики.

Госташабишили в это время был в самой гуще сечи, но, услыхав, что его зовут, вышел из боя. Когда наши подбежали, чтобы рассказать о своем позоре, он отирал полою черкески окровавленную шашку.

Конечно, Госташабишили был отважный, прославленный воин, но в ту пору его уже одолевала старость, могучая длань его утратила прежнюю мощь.

— Как же мне, старому и дряхлому, сравняться с таким в бою? — сказал Госташабишили молодым воинам. — Не видите разве, как молод

— სად შემიძლიან მე ეხლა დაბერებულსა და და-ჩაჩანაკებულს იმასთან ომის გასწორება, — უთხრა ყმანვილებს გოსტაშაბიშვილმა, — ვერა ჰხედავთ, ახლად ულვაშაშლილი ვაჟკაცია, კაცი ლომსა ჰგავს.

— ხუთი ვაჟკაცი მოგვიყლა, იმათ სისხლს ნუ შეარჩენ! იმ ურჯულოსაგან სირცხვილს ნუ გვაჭ-მევ! — შეევედრნენ ჩვენები.

გოსტაშაბიშვილმა ახსენა ღმერთი, აუკრი-ბა სადავე ცხენს და ჰკრა ქუსლი. ცხენმა ერთი ორიოდე კამარა შეჰკრა, ისკუპა და თვალის დახ-ამხამებაში უმალ ვაჟკაცი ვაჟკაცს წინ დაუდგა. ყიზილბაშმა წამოუღერა თავისი შუბი.

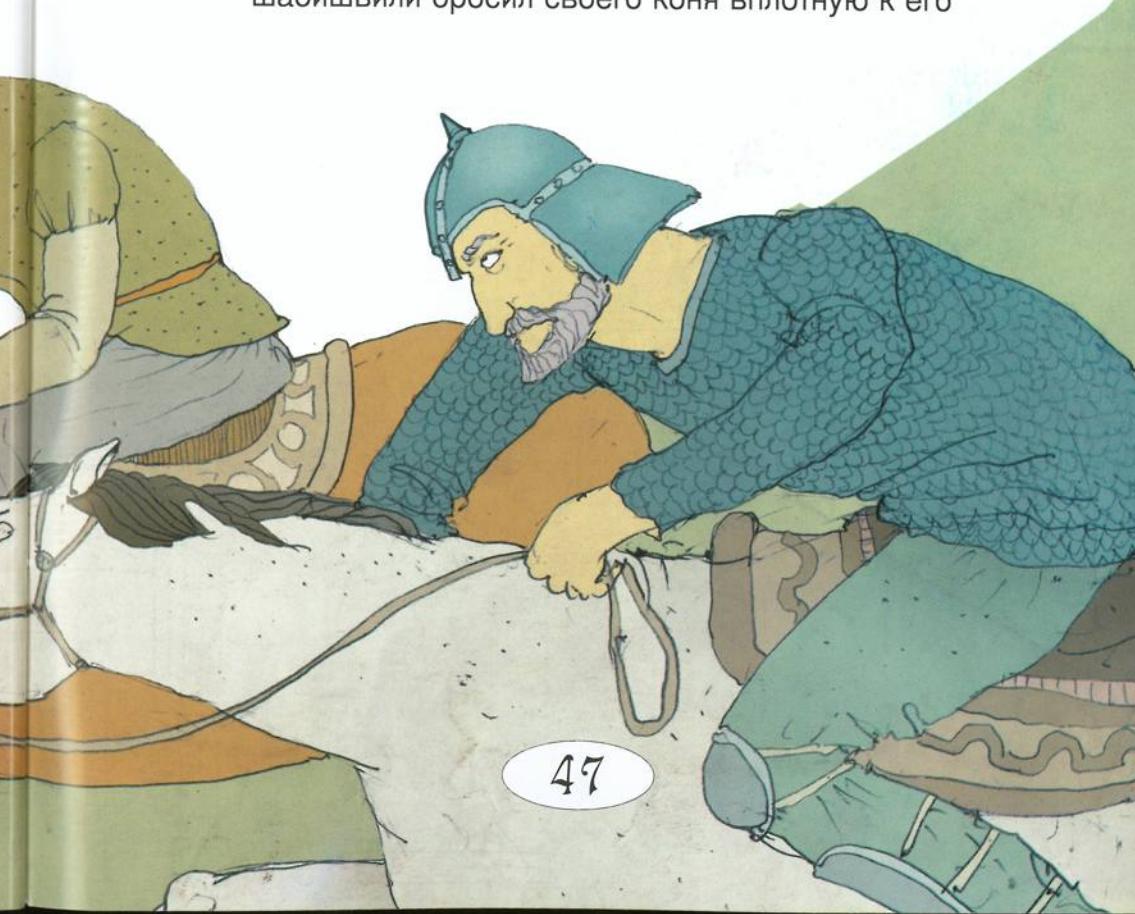
გოსტაშაბიშვილმა ხელი აუკრა და
აიცდინა. ეს ისე მარჯვედ მოუვიდა,
რომ ქების კიუინა დასცეს. მინამ
ყიზილბაში მეორედ შეუტევდა
შუბით, გოსტაშაბიშვილი ცხენ-
დაცხენ ეცა, წასწვდა, ერთი-
ორი ლონივრად შეჰბლერტა

этот витязь, усы едва пробиваются...

— Он убил у нас пятерых храбрейших! Не оставь неотомщенной их кровь! Не дай неверному опозорить нас! — умоляли воины.

Госташабишили призвал господа бога, натянул поводья и хлестнул коня. Конь раз и два взвился на дыбы, скакнул, и во мгновение ока стал витязь перед витязем. Кизилбаш размахнулся копьем. Госташабишили отбил копье рукой, и удар пришелся мимо. И так ловко он это сделал, что отовсюду послышались одобриительные возгласы. Прежде чем кизилбаш успел еще раз обрушиться на него с копьем, Госташабишили бросил своего коня вплотную к его

და ცხენიდამ ძირს დასცა, ასე რომ დაცემულს ფეხზედ ადგომა გაუძნელდა. ჩამოხტა ცხენიდამ გოსტაშაბიშვილი, ააყენა ყიზილბაში ფეხზე და უთხრა:

— ნუ გეშინიან, მე თავს არ მოგჭრი. შენი თავი შენის ვაჟკაცობისათვის მიპატიებია. ცოდვაა შენი გაფუჭება. წადი და ღმერთმა გზა მშვიდობისა მოგცესო.

— მეც სიცოცხლეს თუ ვისგანმე ვიჩუქებდი, მარტო შენისთანა ვაჟკაცისაგანო, — უპასუხა ყიზილბაშმა, სალამი მისცა და წავიდა”.

მოთხოვთა დაბეჭდილია
შემოულებულად

коню, схватил врага, дважды крепко встряхнул его и грохнул о землю так, что тому было трудно встать. Соскочил Госташвили с коня, поднял кизилбаша и сказал:

— Не бойся, я не отрублю тебе голову, отдаю ее в дар твоему мужеству. Грех тебя губить! Ступай с миром.

— И я могу принять жизнь свою в дар только от витязя, подобного тебе! — ответил кизилбаш, поклонился и ускакал.

Перевод Е.Гогоберидзе
Рассказ печатается
в сокращении

სარჩევი

ძვირფასო პატარა მაითხველებო!	6
გაზაფხული	8
ჩიტი	10
ჩემო კარგო ქვიყანავ...	20
გაზალების ტბა	22
ნიკოლოზ გოსტაშაბიძვილი	28

Содержание

ДОРОГИЕ ЮНЫЕ ЧИТАТЕЛИ!	3
ВЕСНА	9
ПТИЧКА	11
ПОЧЕМУ ТЫ ПРИУНЫЛА...	21
БАЗАЛЕТСКОЕ ОЗЕРО	23
НИКОЛОЗ ГОСТАШАБИШВИЛИ	29

სოფო კირთაძე

მხატვარი. დაიბადა 1988 წელს, თბილისში. სწავლობს თბილისის სამხატვრო აკადემიის მაგისტრატურის მეორე კურსზე, დაზგურ გრაფიკაზე. თანამშრომლობს გამომცემლობებთან: “დიოგენე”, “ანბანი”, ”ბაკურ სულაკაური”; აგრეთვე ჟურნალებთან: “ლიბერალი” და “ტაბულა”. არის ვირტუალური გამომცემლობის, “virgami”-ის წევრი. ცხოვრობს და მუშაობს თბილისში.

Софо Киртадзе

Художник. Родилась в 1988 году, в Тбилиси. Учится на 2-м курсе магистратуры Тбилисской академии художеств, на отделении станковой живописи. Сотрудничает с издательствами: «Диогене», «Анбани». «Бакур Сулакаури», а также с журналами «Либерал» и «Табула». Член виртуального издательства «virgami». Живет и работает в Тбилиси.

ИЗДАТЕЛЬ -
МЕЖДУНАРОДНЫЙ КУЛЬТУРНО-ПРОСВЕТИТЕЛЬСКИЙ
СОЮЗ «РУССКИЙ КЛУБ»

Издание осуществлено при поддержке
Банка ВТБ

Руководитель проекта
НИКОЛАЙ СВЕНТИЦКИЙ
заслуженный деятель искусств РФ

Илья Чавчавадзе РОЖДЕСТВЕНСКИЙ ПОДАРОК

Над изданием работали
Владимир Головин
Арсен Еремян
Эмзар Квитаишвили
Александр Сватиков
Нина Зардалишвили
Нино Цитланадзе

Художник
Софо Киртадзе

Дизайн и компьютерная верстка
Давид Элбакидзе-Мачавариани

ილია ჭავჭავაძე
საქონარ საჩუქრი
(რუსულ ენაზე)

МЕЖДУНАРОДНЫЙ КУЛЬТУРНО-
ПРОСВЕТИТЕЛЬСКИЙ СОЮЗ «РУССКИЙ КЛУБ»

www.russianclub.ge
www.rcmagazine.ge
rusculture@mail.ru